

Administration of Vocational Education Bilateral System of Educational Institutions
under the Office of the Commission Rayong Province Vocational Education

In-touch Piphatsathitporn¹ and Thaweesak Kaew-asa²

Nakorn Ratchasima College, Thailand

¹E-mail: intouch.ch@tatc.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-1875-0446>

²Corresponding author email: Ta.wee.sak4460@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-4883-4327>

Received 10/04/2024

Revised 05/05/2024

Accepted 22/07/2024

Abstract

Background and Aims: The study of bilateral vocational education administration in educational institutions under the Rayong Vocational Education Institute aims to: (1) assess the level of vocational education administration within the bilateral system of vocational institutes in Rayong Province, based on the standards set by the Vocational Education Commission; (2) compare the levels of vocational education administration between different vocational education institutes in Rayong Province; and (3) explore guidelines for promoting or developing the administration of vocational education under the bilateral system within institutions under the Rayong Vocational Education Institute.

Methodology: The study involved 201 participants in the sample group. Data collection was carried out using questionnaires with a 5-point rating scale and structured interviews, yielding Item-Objective Congruence (IOC) values between 0.80 and 1.00, and a reliability coefficient of 0.97. Statistical analysis included t-tests, F-tests, as well as frequency, percentage, mean, and standard deviation to effectively interpret the data.

Results: (1) The Rayong Vocational Education Institute oversees a bilateral system of educational institutions, and the vocational education administration demonstrates a high level of proficiency in four main areas: curriculum, measurement and evaluation, collaboration between establishments and educational institutions, and graduate quality. (2) Using a t-test, vocational education administration in the bilateral system was analyzed based on categories such as position, educational level, individual items, and overall assessment. An F-test was also

conducted to assess differences according to the size of the educational institutions. While administrators and teachers from different positions, educational backgrounds, and institution sizes had varied opinions on vocational education administration, there were no significant overall differences in perception. (3) Comprehensive guidelines for enhancing the administration of vocational education in the bilateral system should focus on four key areas: 1) improving graduate quality, 2) enhancing the curriculum, 3) fostering collaboration between businesses and educational institutions, and 4) refining measurement and evaluation processes.

Keywords: Vocational Education Administration; Bilateral System; Vocational Institutions

การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถาบันการศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การ อาชีวศึกษาจังหวัดระยอง

อินทัช พิพัฒน์สถิตพร และ ทวีศักดิ์ แก้วอาษา

วิทยาลัยนครราชสีมา

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การศึกษาเรื่องการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถาบันการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง ตามมาตรฐานการจัดการของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2) เปรียบเทียบระดับการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถาบันในจังหวัดระยอง และ (3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมหรือพัฒนาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถาบันการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง

ระเบียบวิธีการวิจัย: กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 201 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่น 0.97 และค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.8-1.00 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test)

ผลการศึกษา: ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาจังหวัดระยองใน 4 ด้าน ได้แก่ คุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา, หลักสูตร, ความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา, และการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" เมื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยใช้ t-test และ F-test พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีตำแหน่ง, ระดับการศึกษา และทำงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แนวทางในการพัฒนาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในจังหวัดระยอง ควรได้รับการสนับสนุนและปรับปรุงทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา, การปรับปรุงหลักสูตร, การส่งเสริมความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการพัฒนาการวัดและประเมินผล

คำสำคัญ: การบริหารอาชีวศึกษา; ระบบทวิภาคี; สถาบันอาชีวศึกษา

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดการจัดการอาชีวศึกษาไว้ในหมวด 3 ระบบการศึกษา มาตรา 15 กำหนดให้การศึกษาที่มีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ส่วนมาตรา 20 กำหนดให้การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพสามารถจัดในสถานศึกษาของรัฐ, เอกชน, สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) นอกจากนี้พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 6 กำหนดให้การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อพัฒนากำลังคนในระดับวิชาชีพต่าง ๆ และยกระดับการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยใช้ความรู้ทั้งในทางทฤษฎีและภูมิปัญญาไทย มาตรา 7 และ 8 ระบุให้การจัดการอาชีวศึกษาสามารถดำเนินการได้ทั้งในรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาระบบทวิภาคี (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551)

การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพระดับฝีมือ เทคนิค และเทคโนโลยีต้องเป็นไปตามความต้องการของชาติและสอดคล้องกับตลาดแรงงาน รวมถึงความต้องการของภาคอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาในอดีตของไทยประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ขาดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน รวมถึงความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้กำลังคน ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของตลาด ส่งผลให้เยาวชนสนใจเรียนด้านอาชีวศึกษาน้อยลง และเกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานและผู้เชี่ยวชาญระดับกลางอย่างต่อเนื่อง พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ได้ถูกจัดทำขึ้นเพื่อปฏิรูปการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษา ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2561) อย่างไรก็ตาม การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคียังจำกัดอยู่เฉพาะในบริบทของการศึกษาในระบบ และยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มในสังคม เช่น ผู้ด้อยโอกาส ผู้ตกงาน และผู้ทุพพลภาพ แม้ว่าผู้บริหารจะตระหนักถึงความสำคัญของการขับเคลื่อนการอาชีวศึกษานอกระบบ แต่การดำเนินการยังขาดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน (ภูวเรศ อับดุลสตา และวรรณดี สุทธินิรากร, 2561)

การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพตามข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยครอบคลุม 1) การจัดทำหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การจัดการฝึกอาชีพ 4) การวัดและประเมินผล ผู้เรียนจะใช้เวลาเรียนภาคทฤษฎีในสถานศึกษาและฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ มีการจัดแผนการเรียนและการฝึกอาชีพ รวมถึงการวัดและประเมินผล เพื่อมุ่งเน้นผลิตบุคลากรระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีที่มีทักษะความรู้ คุณธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และสามารถปฏิบัติงานได้จริง (สุทธิรักษ์ ทศบุตร, 2564) เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายพัฒนากำลังคนของรัฐบาล คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบหลักสูตรทวิภาคีในสถานประกอบการ รวมถึงการแก้ปัญหาเชิงรุก เช่น การเปลี่ยนค่านิยมของนักเรียนและผู้ปกครอง และการเตรียมความพร้อมของนักเรียนด้วยการสร้างทักษะวิชาชีพที่ทันสมัยเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน (สุวารี แปงฉิมวงศ์ และสมเกียรติ ตุ่นแก้ว, 2567)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง ซึ่งประกอบด้วยสถานศึกษาอาชีวศึกษา 5 แห่งในจังหวัดระยอง มีหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์ด้านวิชาการ การวิจัย และพัฒนาแผนกำลังคนให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และยุทธศาสตร์การพัฒนากำลังคนในพื้นที่ นอกจากนี้ยังส่งเสริมความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ทั้งในภาครัฐและโรงเรียนเอกชนให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการในพื้นที่ รวมถึงการติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาที่ไม่สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาเพื่อให้ได้มาตรฐานตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ อีกทั้งประสานการทำงานกับส่วนราชการส่วนกลางเพื่อพัฒนาพื้นที่อย่างบูรณาการและรวบรวมข้อมูลกำลังคนอาชีวศึกษาในจังหวัดให้ทันสมัย (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556) อย่างไรก็ตาม การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในจังหวัดระยองพบปัญหาความแตกต่างระหว่างการบริหารงานของสถานศึกษากับสถานประกอบการ ส่งผลให้คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาไม่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ การประสานการพัฒนาร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การเรียนแบบโรงเรียนโรงงานประสบความสำเร็จ และพัฒนาผู้เรียนไปในทิศทางเดียวกัน. จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นและสนใจที่จะศึกษาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา จังหวัดระยองโดยสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ นำมาเป็นข้อมูลประกอบใช้ในการกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ วางแผนในการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษารวมถึงทำการปรับปรุงและพัฒนากิจการสถานศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนได้มีประสิทธิภาพและสามารถดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้เป็นไปตามมาตรฐานเพื่อพัฒนากำลังคนของชาติได้ตรงตามตลาดแรงงานต้องการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง ตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมหรือพัฒนาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง

การทบทวนวรรณกรรม

ตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 8 การศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ โดยครอบคลุมการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ผู้เรียนจะใช้เวลาส่วน

หนึ่งในสถานศึกษาและฝึกภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ การจัดการแผนการเรียน การฝึกอาชีพ และการประเมินผลนี้มีเป้าหมายเพื่อผลิตผู้สำเร็จการศึกษาที่มีระดับฝีมือ เทคนิค และเทคโนโลยี พร้อมทั้งมีความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และกิจนิสัยที่เหมาะสม สามารถปฏิบัติงานได้จริง

นวนลอนงค์ ธรรมเจริญ (2558) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนในโรงงานแบบบูรณาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับการบริหารจัดการดังกล่าว ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนในโรงงานแบบบูรณาการที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยความร่วมมือและการจัดองค์กร, หลักสูตร, บุคลากร, การจัดการเรียนการสอน, การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และงบประมาณ ผู้เชี่ยวชาญประเมินว่ารูปแบบและองค์ประกอบทุกรายการมีความเหมาะสมมากที่สุด (2) สำหรับการพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรม พบว่าประกอบด้วย (1) คู่มือการบริหารจัดการอาชีวศึกษาแบบบูรณาการ และ (2) หลักสูตรฝึกอบรมเทคนิคการสอนงาน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการบริหารจัดการและเทคนิคการสอนงานในสถานประกอบการ

กฤติกา ไหวพริบ (2561) ได้ศึกษาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูฝึกในสถานประกอบการ และนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีโดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" โดยทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านหลักสูตร อยู่ในระดับ "มาก" เช่นกัน ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ ประสบการณ์ทำงาน และเหตุผลในการเข้าศึกษาพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัย ขณะที่เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และค่าตอบแทนจากสถานประกอบการ ไม่มีความแตกต่างกันในความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

บัณฑิต ออกแมน (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระหว่างสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือเพื่อพัฒนารูปแบบความร่วมมือดังกล่าวและประเมินผลการดำเนินงานที่เน้นการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบความร่วมมือประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวางแผนงานความร่วมมือ 2) การดำเนินงานความร่วมมือ 3) การรับผลประโยชน์จากความร่วมมือ และ 4) การติดตามและประเมินผลความร่วมมือ ผู้เข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานในทุกโครงการอยู่ในระดับ "มาก"

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษานี้ดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิดมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (2557) โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้กำหนดนโยบายในการพัฒนานักเรียน นักศึกษาระบบทวิภาคีให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยการจัดการต้องตรงตามมาตรฐานใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) คุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา 2) หลักสูตร 3) ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ และ 4) การวัดและประเมินผล รวมถึงต้องมีปัจจัยสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อส่งเสริมการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพ

ตัวแปรอิสระ

สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ตำแหน่งหน้าที่ จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) ผู้บริหาร และ (2) หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
2. ระดับการศึกษา จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) ระดับปริญญาตรี และ (2) สูงกว่าระดับปริญญาตรี
3. ขนาดโรงเรียน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) ขนาดเล็ก (2) ขนาดกลาง และ (3) ขนาดใหญ่

ตัวแปรตาม

การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการอาชีวศึกษา จังหวัดระยอง ทั้ง 4 ด้าน คือ

1. ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา
2. ด้านหลักสูตร
3. ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ
4. ด้านการวัดและประเมินผล

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดระยอง ทั้งสิ้น 5 แห่ง จำนวน 398 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดระยอง ทั้งสิ้น 5 แห่ง จำนวน 201 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดระยอง มี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับ การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดระยอง จำนวน 5 แห่ง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดระยอง เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended) ให้ผู้ตอบ

2.2 แบบสัมภาษณ์

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือของแบบสอบถาม

3.1.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดระยอง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.1.2 ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) และการสร้างแบบสอบถามจากตำราของ บุญชม ศรีสะอาด (2556)

3.1.3 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยสังเคราะห์จากนิยามศัพท์ที่ผู้วิจัยตั้งขึ้น เพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

3.1.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.1.5 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของคำถาม โดยการหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC: Index of Congruence) ได้ค่าระหว่าง 0.80 – 1.00

3.1.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง จำนวน 30 คน ในวิทยาลัยเทคนิคสัทธิบ จังหวัดชลบุรี

3.1.7 นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97

3.1.8 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่วิจัยต่อไป

3.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือของแบบสัมภาษณ์

3.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ และดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.2.2 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) ได้ค่าระหว่าง 0.7

3.2.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.2.4 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ศึกษาต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการวิจัยจากผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดระยอง จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคระยอง วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย วิทยาลัยเทคนิคมาตาพุด วิทยาลัยเทคนิคนิคมอุตสาหกรรมและวิทยาลัยการอาชีพแกลง

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยชี้แจงและขอความร่วมมือการตอบแบบสอบถามจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูฝึกในสถานประกอบการ ที่สถานศึกษาในสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดระยองส่งไปฝึกอาชีพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4.3 ผู้วิจัยเก็บและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบสอบถามที่เก็บได้มาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4.4 ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง ระดับการศึกษาและขนาดของสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดระยอง ทั้งโดยภาพรวมรายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดระยอง โดยใช้ค่า t-test (Independent samples)

5.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดระยอง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

5.5 วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางในการการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดระยอง โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ผลการวิจัยและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ และร้อยละ

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
ผู้บริหารสถานศึกษา	21	10.4
ครูผู้สอน	180	89.6
รวม	201	100.0
ระดับการศึกษา		
ระดับปริญญาตรี	145	72.1
สูงกว่าระดับปริญญาตรี	56	27.9
รวม	201	100.0

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
ขนาดของสถานศึกษา		
เล็ก	16	8.0
กลาง	52	25.9
ใหญ่	133	66.2
รวม	201	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 21 คน (10.4%) และครูผู้สอน 180 คน (89.6%) โดยมีระดับการศึกษาปริญญาตรี 145 คน (72.1%) และสูงกว่าปริญญาตรี 56 คน (27.9%) ผู้ตอบแบบสอบถามทำงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก 16 คน (8.0%), ขนาดกลาง 52 คน (25.9%), และขนาดใหญ่ 133 คน (66.2%)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง ทั้งโดยภาพรวม และรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา	4.12	0.29	มาก	3
2	ด้านหลักสูตร	4.08	0.23	มาก	4
3	ด้านความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษากับสถานประกอบการ	4.13	0.28	มาก	2
4	ด้านการวัดและประเมินผล	4.21	0.38	มาก	1
ภาพรวม		4.14	0.30	มาก	

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการการศึกษาอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.14, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.30) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าทุกด้านมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวัดและประเมินผล (ค่าเฉลี่ย = 4.21, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.38) รองลงมาคือ ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ (ค่าเฉลี่ย = 4.13, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.28) และคุณภาพ

ของผู้สำเร็จการศึกษา (ค่าเฉลี่ย = 4.12, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.29) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย = 4.08, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.23)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น ต่อการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ครูผู้สอน		ผู้บริหารสถานศึกษา		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านคุณภาพผู้สำเร็จ	4.12	0.30	4.18	0.23	-0.91	.053
2	ด้านหลักสูตร	4.09	0.24	4.03	0.12	-1.84	.026*
3	ด้านความร่วมมือ	4.14	0.29	4.08	0.19	-1.41	.041*
4	ด้านการวัดและประเมินผล	4.22	0.39	4.15	0.34	-0.78	.151
ภาพรวม		4.14	0.30	4.11	0.22	-1.23	.067

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันต่อการบริหารจัดการการศึกษาอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง โดยภาพรวมพบว่าความคิดเห็นของทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านหลักสูตรและด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น ต่อการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปริญญาตรี		ระดับสูงกว่าปริญญาตรี		t	p-value
				ตรี			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านคุณภาพผู้สำเร็จ	4.19	0.30	4.14	0.26	-1.05	.068
2	ด้านหลักสูตร	4.09	0.24	4.06	0.19	-0.90	.079
3	ด้านความร่วมมือ	4.15	0.29	4.10	0.24	-1.12	.048*

ด้านที่	รายการ	ระดับปริญญาตรี		ระดับสูงกว่าปริญญาตรี		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
4	ด้านการวัดและประเมินผล	4.23	0.39	4.17	0.35	-0.98	0.96
	ภาพรวม	4.16	0.30	4.11	0.26	-1.01	.727

*p ≤ .05

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการการศึกษาอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างกันในด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยมีการปฏิบัติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อ การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ด้านคุณภาพผู้สำเร็จ	ระหว่างกลุ่มภายใน	0.49	2	0.24	2.98	0.053
	กลุ่ม	16.26	198	0.08		
	รวม	16.75	200			
ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่มภายใน	0.12	2	0.06	1.18	0.308
	กลุ่ม	10.27	198	0.05		
	รวม	10.39	200			
ด้านความร่วมมือ	ระหว่างกลุ่มภายใน	0.31	2	0.15	2.04	0.132
	กลุ่ม	15.25	198	0.07		
	รวม	15.57	200			
ด้านการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่มภายใน	0.80	2	0.40	2.81	0.062
	กลุ่ม	28.19	198	0.14		
	รวม	29.00	200			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่มภายใน	0.43	2	0.21	0.25	0.138
	กลุ่ม	17.49	198	0.08		
	รวม	17.92	200			

*p ≤ .05

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการการศึกษาอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล ด้านหลักสูตร และด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ พบว่าไม่มีความแตกต่างกันเช่นกัน

จากผลการสัมภาษณ์สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยองใน 4 ด้านได้ดังนี้:

1. **ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา:** เป็นผลลัพธ์ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากการดำเนินการในด้านอื่น ๆ ทั้ง 3 ด้าน เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด จำเป็นต้องออกแบบการดำเนินการในทุกด้านให้มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างคุณภาพการศึกษาที่เต็มทีและครอบคลุมทุกมิติของการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็น
2. **ด้านหลักสูตร:** เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการ โดยการพัฒนาหลักสูตรควรมีผู้แทนจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าร่วมเพื่อให้หลักสูตรตรงตามความต้องการที่แท้จริง ควรปรับปรุงรายวิชาให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับลักษณะการทำงานและความเหมาะสมกับผู้เรียน โดยใช้ประสบการณ์จากภาคเอกชนในการกำหนดเนื้อหาที่จำเป็นต่อการทำงานในอุตสาหกรรม และภาครัฐบาลในการจัดการด้านทฤษฎีเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. **ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ:** ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้สถานประกอบการเห็นความจำเป็นของระบบการศึกษาแบบทวิภาคี รวมถึงผลประโยชน์และความคุ้มค่าที่สถานประกอบการจะได้รับจากการเข้าร่วม ความชัดเจนในจุดประสงค์ของการบริหารจัดการระบบทวิภาคีเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้สถานประกอบการมองเห็นคุณค่าและมีความตั้งใจร่วมมือ
4. **ด้านการวัดและประเมินผล:** การประเมินผลควรได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการ เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการออกแบบและวิเคราะห์แบบประเมิน กำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ควรมีการดำเนินการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญตามขั้นตอนมาตรฐานอย่างละเอียดและชัดเจน

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึง ระดับความคิดเห็น ต่อแนวทางการพัฒนา การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. จากการศึกษาระดับการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง พบว่า การบริหารจัดการโดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" และเมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดของแต่ละด้าน พบว่าทุกด้านก็อยู่ในระดับที่สูงเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากด้านการวัดและประเมินผล ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ด้านคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา และด้านหลักสูตร ด้านหลักสูตรโดยเฉพาะ พบว่ามีการบริหารในระดับสูง ซึ่งมีการจัดการที่ดี เช่น การแต่งตั้ง

คณะกรรมการร่วมระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ การวิเคราะห์หลักสูตรร่วมกัน และการจัดทำแผนการฝึกงานร่วมกัน อย่างไรก็ตาม ข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะทางวิชาชีพและทักษะชีวิตของผู้เรียน ซึ่งยังต้องการการพัฒนาเพิ่มเติม

ในขณะเดียวกัน งานวิจัยของธนภัทร แสงจันทร์ และคณะ (2564) พบว่ามีแนวทางการพัฒนาการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิผลโดยการใช้กระบวนการบริหารแบบ POLC (Planning, Organizing, Leading, Controlling) และองค์ประกอบ 5C มาใช้เพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ยังพบว่าการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลประกอบด้วยหลักการและเหตุผลที่ชัดเจน วัตถุประสงค์และสาระสำคัญที่ถูกนำมาใช้สู่การปฏิบัติ รวมถึงเงื่อนไขเพื่อความสำเร็จ ซึ่งในการประเมินทั้งความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบนั้นพบว่าอยู่ในระดับ "มากที่สุด" จึงมีศักยภาพที่จะนำไปใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์อย่างมากในสถานศึกษา

2. จากการศึกษาาระดับการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง ตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่าโดยภาพรวมความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีความคิดเห็นต่อด้านหลักสูตรและด้านความร่วมมือที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิรักษ์ ทศบุตร (2566) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ซึ่งพบว่า การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" และพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการเปรียบเทียบการบริหารจำแนกตามประเภทการทำงานและตามตำแหน่งของผู้บริหารและครูผู้สอน ในขณะที่การจำแนกตามระดับการศึกษาไม่พบความแตกต่าง

นอกจากนี้ ผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน เช่น ขนาดกลางและขนาดใหญ่ พบว่ามีความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าผู้ที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดกลางและผู้ที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพิจารณาเงื่อนไขของสถานศึกษาในการบริหารจัดการระบบทวิภาคี ซึ่งอาจต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับขนาดและบริบทของสถานศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสถานประกอบการอย่างเหมาะสม

3. จากผลการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมหรือพัฒนาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" แต่ยังมีปัญหาในบางด้านที่ต้องการการพัฒนาเพิ่มเติม เช่น ด้านหลักสูตรและด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ โดยพบว่ามีปัญหาสภาพการบริหารที่สูงสุดในด้านหลักสูตร เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรต้องทำให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของภาควิชาชีพ แต่การประเมินและพัฒนาหลักสูตรยังมีข้อจำกัด การประเมินและพัฒนาต้องทำร่วมกับสถานประกอบการเพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของวิชาชีพในยุคปัจจุบัน

ในด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ พบว่ามีปัญหาการจัดทำแผนการเรียนและแผนการฝึกอาชีพร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความไม่เข้าใจในเกณฑ์และวิธีการของสถานประกอบการ รวมทั้งขาดบุคลากรที่มีความพร้อมในการดูแลเรื่องนี้โดยตรง ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่าครูผู้สอนไม่สามารถออกนิเทศตามเกณฑ์ที่กำหนดได้ เนื่องจากมีจำนวนนักศึกษาและสถานประกอบการที่ต้องนิเทศจำนวนมาก ทำให้การนิเทศไม่ครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กำหนด

ทั้งนี้ งานวิจัยของสุทธิรักษ์ ทศบุตร (2566) พบแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่สามารถนำมาเป็นแนวทางปรับใช้ได้ ได้แก่ 1) ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ควรคัดเลือกผู้เรียนที่มีความมุ่งมั่น มีความรับผิดชอบ และส่งเสริมการทดสอบมาตรฐานเพื่อรับรองคุณภาพ 2) ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ควรมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ และพัฒนาหลักสูตรที่ยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ พร้อมทั้งส่งเสริมการทำโครงการโดยใช้หลักการ Kaizen 3) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับนโยบายและวางแผนการพัฒนากำลังคน รวมถึงการจัดทำระเบียบการลดหย่อนภาษีเพื่อส่งเสริมความต่อเนื่องในการบริหารระบบทวิภาคี 4) ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ควรมีการจัดการเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และแนะแนวผู้เรียนเข้าสู่อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อเพิ่มความเข้าใจและความร่วมมือในวงกว้าง

แนวทางเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างคุณภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและสอดคล้องกับความต้องการในภาคอุตสาหกรรม

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถาบันการศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษาจังหวัดระยองผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยนี้ มีแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้และพัฒนาในสถาบันการศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยองได้ดังนี้:

1. พัฒนาสู่ความเป็นมาตรฐาน: สถาบันการศึกษาสามารถใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น ทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เพื่อให้การจัดการศึกษาในทั้งสองระดับมีประสิทธิภาพสูงขึ้นและสอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรม
2. กำหนดนโยบายและการบริหารงาน: ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย กฎ และระเบียบต่าง ๆ ในการบริหารงานที่สอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยเน้นให้การบริหารเป็นไปอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์จริงของสถานศึกษา

3. สนองนโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับกำลังคน: ผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลและแนวทางสำคัญสำหรับผู้บริหารทั้งภาครัฐและเอกชนในการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนาากำลังคนที่มีคุณภาพ ตรงตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและตลาดแรงงานในปัจจุบัน

4. ปรับปรุงด้านหลักสูตรที่มีปัญหา: จากการวิจัยพบว่าด้านหลักสูตรที่มีการปฏิบัติในระดับที่ "น้อยที่สุด" คือการพัฒนาหลักสูตรและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทางวิชาชีพและทักษะชีวิต จึงควรนำข้อบกพร่องนี้มาปรับปรุงและพัฒนา โดยการร่วมมือกับสถานประกอบการ เริ่มจากสถานประกอบการที่อยู่ในชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และทำให้ผู้เรียนมีทักษะที่เหมาะสมต่อการทำงานและการใช้ชีวิต

5. วิเคราะห์หลักสูตรหลังการพัฒนา: หลังจากมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรแล้ว ควรนำหลักสูตรที่ได้รับการปรับปรุงนี้มาวิเคราะห์ร่วมกับสถานประกอบการเพื่อให้มั่นใจว่าหลักสูตรดังกล่าวสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาแบบทวิภาคีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีของสถาบันการศึกษาในจังหวัดระยองมีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาการเรียนรู้ให้ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อเสนอแนะในการพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคี มีแนวทางเพิ่มเติมในการดำเนินการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

1. ศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนต่อระบบทวิภาคี: ควรทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมระบบทวิภาคี เพื่อเข้าใจมุมมอง ประสบการณ์ ความพึงพอใจ และปัญหาที่ผู้เรียนเผชิญ การศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนจะช่วยให้สถาบันการศึกษาสามารถปรับปรุงวิธีการสอน กิจกรรม และการสนับสนุนให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ดีขึ้นในการฝึกงานและพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ

2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาร่วมกับสถานประกอบการในพื้นที่: ควรทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการในพื้นที่ โดยเน้นการทำงานร่วมกันในการวางแผนและออกแบบหลักสูตร การฝึกอบรม การจัดทำแผนการฝึกอาชีพ และการนิเทศนักศึกษา การศึกษาแนวทางการพัฒนานี้จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ รวมถึงการเตรียมบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและสามารถดูแลนักศึกษาในระหว่างการฝึกงานอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กฤติกา ไหวพริบ และคณะ. (2561). การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 5(3), 97-106.

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2561). *การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธนภัทร แสงจันทร์ และคณะ. (2564). รูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *ศึกษา วารสารศึกษาศาสตร์*, 8(2), 76-85.
- นวลอนงค์ ธรรมเจริญ. (2558). *การพัฒนาแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนในโรงงาน
แบบบูรณาการ*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ออกแมน. (2560). *การพัฒนาแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระหว่าง
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร*. วิทยานิพนธ์.
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี*. ราชกิจจานุเบกษา 131.
(ตอนพิเศษ 239ง). 1-5.
- พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา. (2551). ราชกิจจานุเบกษา 125. (ตอนที่ 43ก). 1-24.
- ภูวเรศ อับดุลสตา และวรรณดี สุทธิรักษาร. (2561). *การพัฒนาแบบทวิภาคีของการอาชีวศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ : สยามปริทัศน์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2556). *การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์
อาชีวศึกษาทวิภาคี.
- สุทธิรักษ์ ทศบุตร. (2564). *การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. *วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์*, 21(1), 59-66.
- สุทธิรักษ์ ทศบุตร. (2566). *การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษา
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4*. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 17(1), 103-117.
- สุวารี แสงนิวงค์ และสมเกียรติ ตุ่นแก้ว. (2567). *การพัฒนาแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิ
ภาคีที่รองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษากลุ่มภาคเหนือ*. *วารสารวิจัย
วิชาการ*, 7(1), 217-232.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational
and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.